

Handläggare
Anneli Rydström
Telefon: 0850822068

Till Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2021-10-21

Våld i nära relation när det gäller äldre

Svar på skrivelse från (V)

Förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från Vänsterpartiet.

Sammanfattning

I en skrivelse från Maria Ljuslin m.fl. (V) lyfts frågan om våld i nära relationer när det gäller äldre och om vikten att personalen inom äldreomsorgen har kunskaper inom detta område.

Skribenterna efterfrågar en redovisning om hur man inom äldreomsorgsområdet arbetar för att upptäcka våld i nära relation. Äldre är en särskilt sårbar grupp. Hög ålder, sjukdom och beroende av närståendes och andras hjälp kan medföra en ökad risk för att bli utsatt för våld.

I ärendet redovisas hur äldreomsorgen arbetar med frågan om våld i nära relationer när det gäller äldre, där en viktig del är kontinuerlig kompetensutveckling, genomgång av rutiner och diskussion på arbetsplatsträffar, så att all personal har kunskap om och känner sig trygg i denna fråga. Förvaltningens bedömning är det behövs ökad kompetens kring våld i nära relationer med särskilt fokus på äldre och att detta är ett fortsatt prioriterat utvecklingsområden inom äldreomsorgen.

Ärendets beredning

Ärendet behandlas i äldreomsorgens samverkansgrupp den 5 oktober 2021 och i stadsdelsnämndens pensionärsråd den 13 oktober 2021.

Ärendet

I en skrivelse från Maria Ljuslin m.fl. (V) lyfts frågan om våld i nära relationer när det gäller äldre. I skrivelsens tas upp att bli utsatt för våld av en nära anhörig är traumatiserande och att det inte är ovanligt att äldre kvinnor skäms, skuldbelägger sig själva och inte vågar tala om hur de har det. Vidare om att det med ålderdom och pension, särskilt under covid-19, för många blivit färre kontakter med andra, vilket resulterat i att våld och hot om våld riskeras

kunna pågå mer i det fördolda. Skribenterna tar upp att det är viktigt att personal inom äldreomsorgsområdet har kunskap om hur de ska agera när de upptäcker våld i nära relation och är observanta när det gäller signaler så att de kan agera.

I skrivelsen hänvisar skribenterna till förvaltningens svar på Västerpartiets tidigare skrivelse om våld i nära relation, där det framgår att man inom funktionshinderområdet arbetar aktivt med att upptäcka utsatthet för våld i nära relation, men att uppgift om detta saknas gällande äldreomsorgsområdet.

Mot bakgrund av ovanstående önskar därför Maria Ljuslin m.fl. (V) en redovisning för hur man inom äldreomsorgsområdet arbetar för att upptäcka våld i nära relation.

Förvaltningens svar

Inom socialtjänsten/äldreomsorgen kan personalen möta personer som utsätts för våld och andra kränkningar av en närstående person. Genom att fråga om eventuell våldsutsatthet ges berörda en möjlighet att berätta om en utsatthet som annars riskerar att förbli okänd. Den berörda får även en chans att erbjudas stöd och hjälp för att kunna förändra sin situation.

Våld i nära relationer kan se ut på många olika sätt, det kan vara:

- *Fysiskt våld* är varje form av fysisk handling som skadar eller kontrollerar en annan människa, till exempel genom slag, knuffar, sparkar, användning av föremål för att skada den enskilde.
- *Psykiskt våld* är en form av våld där all användning av ord, röst, agerande eller brist på agerande som kontrollerar, skadar eller kränker den enskilde; till exempel nedsättande och kränkande kommentarer, hot.
- *Ekonomiskt*: kontroll/övervakning av den enskildes ekonomi, ekonomiskt utnyttjande av till exempel närstående, materiellt våld (till exempel slå sönder saker som är av värde för den enskilde). Brottsligt: förskingring, bedrägeri, urkundsförfalskning, pantsättning, stöld.
- *Försummelse*: aktivt försvårande av vardagen för personer med funktionsnedsättning, genom att till exempel medvetet ge felaktig medicinering, bristande hjälp med saker man är beroende av att få hjälp med, till exempel som matlagning eller att den enskilde hindras använda sina hjälpmedel.
- *Latent våld*: det latent våldet är ständigt närvarande i kraft av sin möjlighet. Den som utsätts för våld i en nära relation lever i ständig beredskap och risken för nytt våld. Den våldsutsatta skapar ett strategiskt och anpassat beteende för att undvika våld.

- *Sexuellt våld*: exempelvis oönskad beröring, påtvingad sexuell aktivitet, påtvingade sexuella handlingar som känns onaturliga eller som skapar smärta, våldtäkt.
- *Hedersrelaterat våld*: till exempel kontroll av kvinnans sexualitet, våldet existerar i oskrivna regler och normer som upprätthålls kollektivt via släkt och familj och begränsar den utsatte.
- *Våld mot djur*: Det finns ett samband mellan våld i nära relationer och våld mot husdjur. Våld mot husdjur används ibland som en del av våldet mot den våldsutsatta. Socialtjänsten har en skyldighet att anmäla om djur far illa enligt lex Maja. Anmälningsskyldigheten gäller enbart om socialtjänsten bedömer att bristen inte kan åtgärdas med den som ansvarar för djuret.

Det är viktigt att all personal är uppmärksam på signaler och tecken på att en person är utsatt för våld i nära relationer. Tecken kan till exempel vara att:

- Hen talar nedvärderande om sig själv och sin förmåga, sitt utseende och så vidare.
- Förändring av personens personlighet eller beteenden.
- Hen beskriver sig som en ”belastning” för sin partner eller anhöriga.
- Hen undviker insyn eller avböjer stöd som innebär insyn.
- Fysiska tecken så som blåmärken.
- Hens pengar tar slut hela tiden.

Äldreomsorgens enheter har rutiner om att upptäcka och hantera våld i nära relationer.

Inom äldreomsorgen har personalen under åren erbjudits och gått utbildningar samt genomfört webbutbildningar om våld i nära relationer. Utbildningar för ökad kompetens ges kontinuerligt.

En aktuell digital utbildning under hösten är, ”Upptäck och fråga om våld i nära relationer inom äldreomsorgen”, som vänder sig till äldreomsorgens utförare och förebyggande verksamheter. Kursen ges av Ersta Sköndal Bräcke Högskola på uppdrag av äldreförvaltningen och ger tre högskolepoäng.

Frågan om våld mot äldre tas upp arbetsplatsträffar och möten med personalen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning
Avdelningen för äldreomsorg

Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten
Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 220 99
hagersten-alsvjo@stockholm.se
stockholm.se

För information till äldre, brukare/boende och anhöriga används t.ex. foldern ”Våldet går inte i pension”. Äldreomsorgens äldre- och anhörigkonsulent kan kontaktas för information och vägledning gällande frågor om våld i nära relationer.

Biståndshandläggarna har kunskaper och erfarenheter när det gäller att upptäcka, hantera och informera om våld i nära relationer. Enligt beställarenhetens rutin ställs rutinmässigt fråga/frågor till den äldre om våld i nära relationer. Personer som blivit utsatta för våld berättar mycket sällan spontant om att de utsatts, men studier visar att de allra flesta inte har något emot att få frågor om våld.

Beställarenheten äldre samverkar liksom övriga enheter inom socialtjänsten med Relationsvåldcentret, RVC, Sydväst i Skärholmen, som ger stöd och hjälp till våldsutsatta och även förövare.

Biståndshandläggarnas erfarenheter under pandemin är att man kommit i kontakt med fler personer som utsatts för våld i nära relationer.

Beställarenhetens bedömning är att arbetet med våldsutsatta behöver fortsätta att utvecklas. Fem handläggare har utbildats inom området och tre handläggare har gått en vidareutbildning. Dessa tre handläggare fungerar som metodstöd på enheten gällande ärenden där det misstänkts eller förekommer våld i nära relationer. Handläggarna följer med på hembesök samt stöttar sina kollegor i utredningsprocessen i ärenden där det förekommer våld i nära relationer. Under 2021 fortsätter enheten att utveckla samverkan med Relationsvåldscentrum, RVC.

Synpunkter och förslag

Våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem och som förekommer i alla åldrar. Hög ålder och sjukdom kan medföra ett ökat beroende av omgivningen och att den äldre som behöver stöd och hjälp från någon annan kan vara särskilt sårbar för att bli utsatt för våld. Personer som har en demenssjukdom kan ibland missförstå en situation och därigenom riskera att både utsätta andra och att själva bli utsatta för våld

Ökad kunskap i såväl samhället som förvaltningens verksamheter är därför viktigt. Äldreomsorgens ambition är att hålla frågan om hot och våld mot äldre ständigt aktuell och erbjuda personalen kontinuerlig kompetensveckling för ökad kompetens.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från Vänsterpartiet.

Gunilla Davidsson
stadsdelsdirektör

Marja Kammouna
avdelningschef

Bilaga

Skrivelse från (V) om våld i nära relationer när det gäller äldre.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2021-10-04
Marja Kammouna, avdelningschef	2021-10-04